

Kommune Kujallermi Piareersarfinit oqallissaarutitut saqqummiussaq.

Inuusuttut pillugit Suliniuteqareernermi malinnaanissaq pillugu Isumasioqatigiinnermi 2010-mi novembarimi ingerlanneqartussami Piareersarfiit peqataatitaannut oqallissaarutitut saqqummiussaq.

16. november 2010.

Oqallissaarutitut saqqummiussaq, ilaatigut meeqqat atuarfiini, inunnik isumaginnittoqarfimmi, ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni, ilaqutariinnut sullissivimmi, suliffissarsiuussisarfinni suleqatigisatsinnut allakkatigut oqallissaarutitut oqaasertaliorlugu nassiunneqarnissaa eqqarsaataavoq. Oqallissaarutitut saqqummiussaq Piareersarfiit pingasut Nanortalimmi, Narsami aamma Qaqortumi inissisimasut suleqatigalugit oqaasertaliorneqarpoq.

Suleqatigisatsinnut

Piareersarfimmi pikkorissarneq

Piareersarfimmi Qaqortumiittumi periarfissat immikkut sammillugit.

Illoqarfinni pingasuusuni Nanortalimmi, Narsami Qaqortumilu Piareersarfiit assigiinngissutaat pillugit nassuiaat assigusoq suliarineqassaaq.

Piareersarfimmi ilinnialerusuttorpasut saaffiginnittarput qinnuteqaateqartarlutillu. Taakkuninnga saaffiginnissuteqartartut inuupput ilaqutariinninngaanneersut (pingaartumik angajoqqaat) aamma pisortatigut oqartussaasunit (imaluunniit aqputigalugit) saaffiginnittartut.

Oqaaseqaammi uani pikkorissartitsinerup iluani Piareersarfiup suliassai periarfissaalu naatsumik nassuiassavagut:

- Kina pisinnaava? Pikkorissartitsinissamut tunngatillugu pingaarnertut sammisassavut sisamat, kiisalu ilinniartussat amerlassusissaat / ilinniagaqarnersiutit aqputigalugit isumalluutiniq tunniussuisarneq uani eqqartorpavut. Taakkua saniatigut iliuusissatut pilersaarummut, ilinniagaqartitsilernissamik imaluunniit suliffeqartitsilernissamik siunnerfeqartumut, pikkorissarneq ilaatinneqassasoq, aamma ilinniartup pikkorissarnermi ”kivikkuminartuunissaa” pillugu piumasaqaateqarneq nassuiarneqarpoq.
- Kina Piareersarfimmi pikkorissarnissamut tiguneqarnissaminut ajornartorsiuteqarpa? Pisut ilaat, pikkorissarusuttup Piareersarfimmi pikkorissarnissamut tiguneqarsinnaannginneranik imallit uani eqqartorpavut. Nassuiaatit itisiliinerillu ataaniittut takukkit.

- Kina Piareersarfimmi pikkorissarnissamut tiguneqarsinnaava?

Piareersarfiup suliaqarfiisa ilaat tassaavoq ”ilinniagaqalernissamut imaluunniit suliffeqalernissamut pikkorissarneq”. Sivisuumik sammisaqarfiupput, tassa ingerlanneqartarput.

Taassuma saniatigut Piareersarfiup suliaqarfiisa arlallit suliarisarpai, ilaatigut ilinniagaqalernissamut siunnersuineq, ilinniagaqarnissamik qinnuteqartunut pingaartumillu ilinniartunut tunngatillugu siunnersuineq allaffissornikkullu suliaqarneq, kiisalu inuusuttut suliffissaqanngitsut il.il. pillugit iliuusissatut pilersaarusioreq.

Suliaqarfik ”**ilinniagaqalernissamut imaluunniit suliffeqalernissamut pikkorissarneq**” immikkut suliaqarfiit sisamat iluanniippoq.

1. Inuusutissarsiutinik ilinniagaqarnissamut ilinniarneq Akuerisaasoq (AEU) aqutigalugu kalaallisut, danskisut, tuluttut aamma matematikkimi ilinniarneq. Eqaatsumik ilinniartitseriaatsimi modulinut sisamanut avissimasumi ”misilitsinnissamut piareersarluni ilinniarneq” tassani pineqarpoq. Ilinniakkat allattariarsorluni misiliffiusarput, misiliinermi qaffasissutsit marluupput. Inaarutaasumik misilitsittarnerup qaffasissusaata meeqqat atuarfani siusinnerusukkut nalinginnaasumik qaffasissusiusarsimasoq naleqqatigiinnangajappa. Inaarutaasumik misilitsinnermi (immikkoortup tulliani) naammaginarumik angusaqaraanni inuusutissarsiutinik ilinniartoqarfinni ilinniartunngortoqarsinnaavoq. AEU-klassini ilinniartunut amerlanerpaamik 30-t missaannik inissaqarpoq, taakku nalinginnaasumik qaffasissutsinut marlunnut avinneqartarput. Ukiumut marloriarluni (aggustusimi aamma januaarimi) aallartittoqartarnissaa innersuussutigineqarpoq.
2. Meeqqat atuarfianni inaarutaasumik kalaallisut, danskisut, tuluttut matematikkimi aamma fysikkimi soraarummeernissamut ilinniarneq. ”Misilitsinnissamut piareersarluni ilinniarneq” pineqarpoq, tassanilu meeqqat atuarfani inaarutaasumik soraarummeeruteqartarnerup (FA) imarisai tassungalu atatillugu malittarisassat atuuttut malillugit ilinniartitsisoqartarpoq. Klassimi tassani ilinniartut ilaasa, ilaatigut GU, HHx aamma Htx anguniarlugu, ”pikkorissarnissaq” qinnuteqarfigisarpaat. Meeqqat atuarfani inaarutaasumik soraarummeernissamut ilinniartut klassianni amerlanerpaamik ilinniartunut 20-nut inissaqarpoq, tassunga ilaapput ilinniartut Nanortalimmeersut aamma Narsameersut, kiisalu najukkami isumaqatigiissutit innersuussinerillu malillugit ilinniarnissamut akuerisaasut. Ukiumut ataasiarlunit (aggustusimi) aallartittoqartarnissaa innersuussutigineqarpoq.
3. Danmarkki højskolerneq. Piareersarfiit aqutigalugit Danmarkimi højskoleqataanissamut periarfissaqarpoq, ilaatigut ilinniakkamik nangitsinissamut oqaatsitigut allatulluunniit piginnaasatigut pikkorissarniarluni. Uani Qaqortuminngaanniit ilinniartut arfinillit missaanniittut ukiumut aningaasaliiffigineqartarput. Pingaartumik ukiumut ataasiarluni (aggustusimi) aallartittoqartarnissaa innersuussutigineqarpoq.

4. Sulinermik misiliineq inuussutissarsiuteqarnissaq siunertaralugu ilinniagaqalernissamut imaluunniit suliffeqalernissamut sammisumik tunaartaqarnerulluni misiliineruvoq. Misiliinerup tamanut ”kajumitsitsilerneq” inernerisariaqarjaa, immaqalu suliaqarfiup pineqartup akerialianik kajumissuseqalerneq. Sulinermik misiliinerit qaammatit 3 – 6-t missaanni sivilissuseqartarpoq, kiisalu sulisitsisumik suliffeqarfimmillu immikkut isumaqatigiissuteqarneq naapertorlugu ingerlanneqartarlutik. Maannakkorpiaq amerlanerpaamik inunnut qulinut inissaqarpoq. Aallartittoqartarnissaanik innersuussisarneq inuit ataasiakkaat naapertorlugit aamma ingerlaavartumik pisarpoq.
5. Sullivimmi igaffimmilu ilinniarnaq atuartunut atuagarsornikkut piginnaasakitsunut tunngatinneqarpoq, pingaartumik inuusuttunut meeqqat atuarfiani ittut assiginngisaannik misiliinissamut pisariaqartitsisunut tunngatinneqarluni. Modulini marluusuni atuagarsortoqarlunilu assassorluni sulisoqartarpoq. Inuusuttut modulinit taakkununga tigutittut AEU-mik naammassinninnissamut kajumissuseqalerniartussaapput, taamalu ilinniagaqarnissamut piginnaaneqalerniartussaallutik. Modulinit taakkununga tiguneqarnissamut immikkut siunnersorneqarneq aallaavigalugu ingerlaavartumik ingerlanneqartarpoq.

Maannakkorpiaq allanik periarfissaqanngilaq.

Ilinniagassatut ingerlanneqartussanut qulaani pineqartunut tamanut tunngavigineqarpoq, atuartup Namminersorlutik Oqartussanit ilinniagaqarnerisutit pissarsisarmissaa. Tassani Piareersarfik aporfeqarpoq, tassa ukiumut ilinniartut amerlassusissaat aalajangersimasut atuutsinneqarmata.

Ilinniagassatut taaneqartunut tamanut atuuttoq tassaavoq, peqqissaartumik tullerriaarineq aqutugalugu aamma ilinniagaqalernissaq imaluunniit suliffeqalernissaq anguniarlugu iliuusissatut pilersaarut aallaavigalugu ilinniagassanut sisamaasunut tiguneqarnissamut akuerineqartarnissaq.

Tullerriaarinermit aamma nalilersorneqartarput, ilinniagaqarnissamut aamma suliffeqarnissamut tunngatillugu qasusuissuseq aamma anguniakkanik iliuusissanillu attassiinnarsinnaaneq. Tassunga ilanngullugu pingaaruteqarpoq, qinnuteqartup nammineq suliaqarnissamut kajumissuseqarnera kiisalu nammineerluni akisussaaffimmik tiguisinnaanera.

Uani aamma assersuutigalugu inunnik isumaginnittoqarfimmi oqartussanik, pinerluuteqarsimasunik isumaginnittoqarfimmik peqateqarluni iliuusissatut pilersaarusiornissaq, immaqalu anguniakkanik iliuusissanillu attassiinnarsinnaaneq ajornakusoorsinnaavoq, tassa inunnik isumaginnittoqarfimmi oqartussanit / pinerluuteqarsimasunik isumaginnittoqarfimmit pilersaarutit/piumasaqaatit/iliuusissat amerlasuutigut aalajangiisuusarneri pissutigalugu.

Piareersarfiup pikkorissaalluni suliaqarnissamik aaqquissuussineranut tamarmiisumut tunngaviuvoq ilinniartup piginnaasaasa ”ajornanngitsumik kivinnekarsinnaanerat”. Tassa qinnuteqartut nalinginnaasumik suliaqarlutik naammaginartumik angusaqarsinnaanerat anguniarlugu, kiisalu ilinniartup Piareersarfimmeereernermit ilinniagaqaaqqinnissamik imaluunniit suliffeqalernissamik anguniakkaminnik angusaqarsinnaanerat anguniarlugu.

Kina Piareersarfimmi pikkorissarnissamut tiguneqarnissaminut ajornartorsiuteqarpa?

Qinnuteqartunut Piareersarfimmi ilinniagaqarnissamik aallartitsiniarnermik aamma ilinniakkamik naammassinniniarnermik ajornartorsiuteqartunut tunngatillugu assersuutit misilittakkanik aallaaveqartut ilaat tassaapput: Oqaaseq ”ajornakusoortoq”, ”ajornarpoq, kisianni inuup suliniuteqarluarneratigut naammassineqarsinnaasumit” ”ajornavissortumut” atorqeqartarpoq:

- Qinnuteqartoq Piareersarfimmi ilinniartitsisarneq malillugu, ilinniagassatut kissaatigisamut assersuutigalugu karakteritigut piumasaqaatinik naammassinnereersimasoq tiguneqarsinnaanngilaq, tassa pineqartup pikkorissarnissaq pisariaqartinnngimmagu. Piareersarfimmi ilinniagaqarnissamut qinnuteqartartut arlallit ”karakteriminnik pitsannorsaanaissaq” tunngavigisarpaat, naak taakkua ilinniagaqarnissamut imaluunniit ilinniagaqarnissanut kingusinnerusukkut qinnuteqarfiginiakkaminut karaktererisassatut piumasaqaatinik naammassinnereersimagaluarlutik. ”Karakterinik pitsannorsaanaissamik” kissaateqartarnermi inuttut ineriartornissamik kissaateqartarneq kiisalu inuusuttuni inerinissamik paasisaqarusunnermillu kissaateqartarneq tunngaviusarput.
- Aamma qinnuteqartoq ilinniagaq pineqartoq aqutugalugu ”ajornanngitsumik kivinneqarsinnaassaaq”. Assersuutigalugu inuk ukiuni arlalinni meeqqat atuarfianni annertuumik immikkut ittumik ilinniartinneqarsimasoq, 10. klassillu naanerani 6. klassimi atuartutut piginnaasaqartutut nalilerneqartoq tiguneqarsinnaanngilaq, tassa AEU-mik aamma FA-mik ilinniartitsineq aqutugalugu ”ajornanngitsumik kivinneqarsinnaanngimmat”. Tassa inuit taakku neqeroorutinik/periarfissanik allanik pisariaqartitsipput.
- Qinnuteqartoq aamma Piareersarfimmi klassini nalinginnaasuni ingerlasinnaassaaq. Piareersarfik ilinniagassatigut aamma inunnik isumaginninnissamut immikkut ittumik suliniuteqarnissamut isumalluutissaqanngilaq. Immikkut ittumik suliniuteqarnissamut assersuutit: Assersuutigalugu naqinnernik ilisarinnissinnaanngitsut pillugit suliniuteqarnerit. Aamma assersuutigalugu inuit inunnik isumaginninnermik immikkut ittumik pisariaqartitsisut, soorlu ilinniartup ulluinnarni atugaatigut tapersersuineq, ilinniartup inuttut attaveqaateqarnera imaluunniit eqimattani/klassimi ilinniartup inuttut atugaqarnera pillugit tapersersuineq. Inuit assersuutit taaneqartut iluanni pineqartut Piareersarfimmi ilinniagaqarnissamut tiguneqarsinnaanngillat.
- Qinnuteqartoq pikkorissarnermi pineqartumi angusaqarluni peqataanissamut inuttut / inooqataasutullu piareersimassaaq. Inuit pikkorissarnissamut qinnuteqartut, pikkorissarnissamut peqataanissamut, angusaqarniarlutillu peqataanissamut piareersimanngitsut takusarpavut, taakkuupput ulluinnarminni inuttut atukkatigullu tunngassuteqartunut atatillugu annertuumik sorsuuteqartartut. Inuttut atukkatigullu pissutsit tamakku pikkorissarnermut peqataanissamut angusaqarnissamullu akornutaasinnaasut, ineqarnikkut pissutsinut ajorluinnartunut imaluunniit arlaatigut atonerluinermut attuumassuteqarsinnaapput. Inuit qinnuteqartartullu taamatut ajornartorsiutillit Piareersarfimmi ilinniagaqarnissami tiguneqarneq ajorput, neqeroorutinullu allanut Piareersarfiit suliaqarfiginngisaannut innersuunneqartarlutik.

Taakkua saniatigut inuit inuttut/inuttullu atukkatigut piareersimangitsut takusarpavut, assersuutigalugu inuusuttut inuttut-iliuusissatut pilersaarusiaq/inuttut atukkatigut-pissuteqartumik illoqarfimmiinnissaminnut piffissakitsut. Angajoqqaajusinnaavoq maani illoqarfimmi ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmiittoq, meeqqaminillu peqateqarnissamik ilinniagassaqarluni suliaasaqartoq. Nalinginnaasumik piffissami "sivikinnerusumi" ilinniagaqarsinnaasut, piffissallu naanerani kommunimut najukkaminnut angerlartinneqartartut. Pisut ilaanni Piareersarfimmi pikkorissarnissaq naammassiuminaassinnaavoq, amerlasuutigullu "angerlamut aallarnej" pikkorissarnissamut akornutaasinnaasarpoq, aamma Piareersarfimmit angerlarsimaffimmi Piareersarfimmut nuunnissaq ajornakusoorsinnaavoq imaluunniit ajornavissinnaavoq, tamanna piffissap aallartinnerani naanerani atuussinnaavoq. Pissutsit taama illuinnaqqinnaartut inunni illoqarfimmut allamut nuullutik eqqartuunneqarsimanerminnik pillaatissisuni takusarpavut (immaqalu pillarneqareernermi illoqarfigisaminnut angerlarnerni).

- Piareersarfiup pingaartippaa, Piareersarfimmi ilinniarnep meeqqat aturfiani ilinniartitsinermut ingerlatsinermullu unammillertuunnginnissaa. Assersuutigalugu takusarpavut aturtoq meeqqat aturfiani atuarnissamut ukiumigut naleqquttoq Piareersarfimmi aallartissinnaasoq imaluunniit ingerlaqqissinnaasoq pillugu aturtut, angajoqqaat meeqqallu aturfii saaffiginnissuteqartartut. Assersuutigalugu inuusinnaapput 9. klassip imaluunniit 10. klassip ingerlanerani meeqqat aturfiannit anisut imaluunniit anisitaasut. Inuit taakku Piareersarfimmi tiguneqarsinnaanngillat. Meeqqat aturfiani aturtut meeqqat aturfiani atuarnertik naammassisussaavaat!

Sullinniakkat ilaat inuillu assersuutigisavut Piareersarfimmi ilinniagaqarnissamut tiguneqarsinnaanngitsut taagoratsigit, imaanngilaq isumaqartugut, inuit taakku pillugit suliniuteqarnissamik/sammisassaqartitsinissamik pisariaqartitsinngitsut. Takusinnaavarpummi inuit taakku suliniuteqarfigineqarnissamik annertuumik pisariaqartitsisut, maannakkulli suliaasanik agguaassisarneq il.il. eqqarsaatigalugit inuit taakku Piareersarfiup avataani aaqqiiffiqeqartariaqartut.

Inussiarnersumik inuulluaqqusilluta
Karla Bisgaard aamma Buuti Høyer Jensen